

PREDIKER

5-7

Over geloften, de onverzadigbaarheid van
rijkdom en wijsheid in het licht van de dood.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/prediker/5-7

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Salomo's kijk op God en wijsheid	2 min	4
2	Geloften afleggen in Gods Naam	4 min	5
3	Misleiding met bindende en onbindende eden	2 min	7
4	Eerlijk spreken maakt een eed overbodig	4 min	8
5	Geloften nakomen, ook als het je iets kost	4 min	10
6	Overhaaste en dwaze beloften aan God	2 min	13
7	Huwelijksgeloften en blijvende verplichtingen	5 min	14
8	Onderdrukking en corrupte machthebbers	2 min	17
9	Meer geld geeft geen voldoening	3 min	18
10	De zorgen en onzekerheid van rijkdom	3 min	19
11	Rijkdom gebruiken om anderen te helpen	5 min	21
12	Genieten van werk in een vergankelijk leven	3 min	24
13	Een lang en rijk leven zonder voldoening	5 min	26
14	Tevreden zijn met wat je hebt	2 min	30

15	Leven met blijvende invloed	2 min	31
16	Een goede naam en het besef van sterfelijkheid	3 min	32
17	De stervende zakenman bij William Law	4 min	34
18	Verdriet, wijsheid en het lachen van dwazen	4 min	35
19	Verlangen naar de goede oude tijd	2 min	38
20	Wijsheid en Gods voorspoed en tegenspoed	2 min	40
21	Rechtvaardigheid garandeert geen lang leven	2 min	41
22	Wijsheid, zonde en omgaan met kritiek	2 min	43
23	Salomo's teleurstelling in vrouwen en mensen	5 min	45
	Om verder te lezen		47

1

Salomo's kijk op God en wijsheid

We gaan verder met onze studie van Prediker, deze keer bij hoofdstuk 5. In het eerste gedeelte van Prediker 5 krijgen we wat betrouwbare en goede raad. Van tijd tot tijd geeft Salomo goede raad in Prediker. Op andere momenten is hij gewoon pessimistisch. Dat komt doordat Salomo ons in Prediker vertelt hoe hij op een bepaald moment dacht, toen hij de dingen probeerde te bekijken zoals ze onder de zon zijn. Hij beperkte zich daarbij tot zaken onder de zon, dus zonder God erbij te betrekken, zonder hemelse werkelijkheden erbij te betrekken.

Maar hij is nooit een atheïst geweest. Zelfs toen hij andere goden aanbad, had hij nog een zekere mate van vroomheid. Het was alleen een aangetaste vorm van vroomheid. Daardoor kon hij niet de hoogten bereiken die zijn wijsheid hem had kunnen laten bereiken als hij God trouw was gebleven. Zoals hij in het boek Spreuken aangeeft:

Het beginsel van wijsheid is de vreze des HEEREN en de kennis van de heiligen is inzicht.

SPREUKEN 9:10

Helaas had Salomo op een bepaald moment in zijn leven onvoldoende ontzag voor de HEERE. Daardoor had hij ook geen volledig inzicht in wat goed en wat verkeerd is.

Toch beseftte hij dat er een God was. Door het hele boek Prediker heen noemt hij God, hoewel hij de HEERE nooit noemt. Hij gebruikt nooit de verbondsnaam van God. Hij gebruikt alleen de algemene aanduiding voor God, zelfs voor goden. Want Elohim is de term die hij gebruikt, en in het Hebreeuws kan Elohim, afhankelijk van de context, vertaald worden als God of als goden. Zo algemeen is die term. Maar aan het begin van hoofdstuk 5 heeft hij beslist God voor ogen, een of andere god, waarschijnlijk de HEERE God.

2

Geloften afleggen in Gods Naam

Hier heeft hij het over het afleggen van eden. Dat gebeurde vaak in de tempel. Wanneer mensen naar de tempel kwamen om te aanbidden, deden ze soms geloften aan God. Een gelofte was in wezen gewoon een belofte, maar het was een heel plechtige belofte. Het was iets waarmee je op de een of andere manier je waardering voor God probeerde te uiten of Gods aandacht probeerde te krijgen. Misschien probeerde je zelfs indruk op God te maken met iets wat je voor Hem zou doen. Soms was het in ruil voor iets wat Hij voor jou zou doen, zoals toen Jefta deze gelofte deed:

En Jefta deed de HEERE een gelofte en zei: Als U de Ammonieten geheel in mijn hand zult geven, dan zal dat wat naar buiten komt en mij vanuit de deur van mijn huis tegemoetkomt, als ik in vrede terugkeer van de Ammonieten, voor de HEERE zijn, en ik zal het als brandoffer offeren.

RICHTEREN 11:30-31

Of toen Hanna zei:

Zij legde een gelofte af; zij zei: HEERE van de legermachten, wanneer U werkelijk de ellende van Uw dienares aanziet, aan mij denkt en Uw dienares niet vergeet, maar aan Uw dienares een mannelijke nakomeling geeft, dan zal ik die voor al de dagen van zijn leven aan de HEERE geven, en er zal geen scheermes op zijn hoofd komen.

1 SAMUEL 1:11

Dit is een voorbeeld van een gelofte.

Hanna deed die gelofte bij de tabernakel terwijl ze aanbad, terwijl Jefta de zijne blijkbaar op het slagveld deed. Maar het punt is dat mensen soms geloften aan God deden. Ze beloofden dingen voor God te doen, soms in ruil voor iets wat God voor hen zou doen, en soms alleen om hun vroomheid of hun dankbaarheid tegenover God te tonen. Ze beloofden iets bepaalds te doen.

Een gelofte afleggen gebeurde doorgaans in de Naam van God, in de Naam van de HEERE. In de wet had God gezegd dat Israël zijn geloften in de Naam van de HEERE moest afleggen. Dat stond tegenover het afleggen ervan in de namen van andere goden. Maar na verloop van tijd werden de Joden huiverig om de Naam van de HEERE te veel te gebruiken. Dus gebruikten ze andere termen, zoals de hemel. Ze zwoeren bij de hemel. Soms pasten ze zelfs dat weer aan. Ze zwoeren bij de aarde of bij Jeruzalem of bij deze berg of iets dergelijks.

Wat het ook was, het belangrijke was dat ze zwoeren bij iets wat ze groter achtten dan zichzelf. Iets betrouwbaarders, iets blijvenders, iets waarvan niemand die verstandig was de eer zou willen aantasten. Wanneer iemand bij iets of iemand anders een gelofte aflegde, beriep hij zich op de deugdzzaamheid van dat andere. Als je bijvoorbeeld zei: ‘Ik zweer bij de HEERE dat ik dit of dat zal doen’, dan zeg je daarmee: ‘Als ik dit niet doe, mag de eer van de HEERE Zelf worden aangetast.’

De veronderstelling is dat niemand bij de HEERE zou zweren met de bedoeling Zijn eer aan te tasten. Uit angst om de eer aan te tasten van degene bij wie ze zwoeren, zouden ze hun gelofte dan ook beslist nooit breken. Zelfs goddeloze mensen zoals Herodes, die een eed aflegde dat hij de dochter van Herodias alles zou geven wat ze vroeg als ze voor hem danste. Toen ze om het hoofd van Johannes de Doper op een schotel vroeg, staat er dat het hem bedroefde. Hij wilde dat niet doen, maar er staat dat hij vanwege de eed, vanwege degenen die erbij aanzaten, die moest nakomen. Wanneer iemand een eed aflegt, moet hij die houden.

3

Misleiding met bindende en onbindende eden

In de dagen van Jezus hadden de rabbi's heel wat vervangende woorden voor God bedacht, en allerlei andere manieren om te zweren. Ze hadden bepaald dat sommige eden, waarbij men bepaalde voorwerpen aanriep om bij te zweren, niet bindend waren, en andere wel. In Mattheüs 23 wijst Jezus er bijvoorbeeld op dat de Farizeeën zeiden:

Als je bij de tempel zweert, telt dat niet. Maar als je bij het goud van de tempel zweert, ben je aan je eed gebonden.

MATTHEÛS 23:16

En ze zeiden:

Als je bij het altaar zweert, is dat niet bindend. Maar als je bij de gave op het altaar zweert, is het wel bindend.

MATTHEÛS 23:18

Ze begonnen te zweren bij dingen als Jeruzalem of de hemel of de aarde of het altaar of de gave op het altaar, of wat dan ook. De wetsgeleerden hadden besloten dat bepaalde eden niet echt bindend waren. Misschien wisten alleen zij hoeveel dat er in totaal waren. De doorsnee persoon zou dat niet weten. Als ze iemand wilden misleiden, konden ze op die manier een overeenkomst met iemand sluiten en zeggen: 'Ik zweer bij het altaar dat ik je op die en die dag zal betalen. Geef me het product vandaag maar vast.' Die persoon zou het hun geven in de veronderstelling dat ze een eed hadden afgelegd. Maar als het dan tijd was om het geld te innen: 'Je hebt het niet nagekeken. Ik heb niet bij de gave op het altaar gezworen. Ik heb alleen bij het altaar gezworen. Als je de boeken erop naslaat, is dat eigenlijk geen bindende eed.'

Met andere woorden, ze misleidden mensen door eden af te leggen waarvan ze zelf hadden besloten dat die niet bindend waren. Daarom zei Jezus:

4

Eerlijk spreken maakt een eed overbodig

Maar Ik zeg u: Zweer in het geheel niet, niet bij de hemel, want dat is de troon van God;

MATTHEÛS 5:34

Hij zei niet dat eden op zichzelf verkeerd zijn. In het Nieuwe Testament legt Paulus zelfs eden af, en ook Jezus liet Zich tijdens Zijn proces onder ede plaatsen. Maar toen Hij zei:

Zweer helemaal niet, bedoelde Hij niet dat het verkeerd is om te zweren, maar dat het volstrekt onnodig zou moeten zijn. Want alles wat je zegt, zou voor jou even bindend moeten zijn, even bindend voor je geweten en je integriteit, alsof je bij God Zelf had gezworen.

Je zou zo eerlijk moeten zijn dat je jezelf beschouwt als iemand die zijn woord houdt. Geen enkele eed, of die nu in de boeken staat als een bindende of een niet-bindende eed, zou enig verschil maken. Want je doet wat je zegt, met of zonder eed. Toen Jezus zei:

Zweer helemaal niet, zei Hij niet dat zweren iets slechts is. Hij zei dat zweren voor een eerlijk mens iets onnodigs is. De Farizeeën hadden het hele stelsel van eden afleggen veranderd in nog een manier om mensen te misleiden. Want alleen zij wisten welke eden niet echt bindend waren, en daardoor konden ze mensen om de tuin leiden.

Dus zei Jezus:

Maar Ik zeg u: Zweer in het geheel niet, niet bij de hemel, want dat is de troon van God; niet bij de aarde, want dat is de voetbank van Zijn voeten; en ook niet bij Jeruzalem, want dat is de stad van de grote Koning.

MATTHEÛS 5:34-35

Wat Hij zegt, is dat je je vergist als je bij de hemel of de aarde of bij Jeruzalem zweert en denkt dat je daarmee niet echt bij God zweert. God heeft met alles te maken.

Alles waarbij je zweert, behoort God toe, en daarom roep je in zekere zin God aan. Elke eed zou je evenzeer moeten binden als elke andere.

Hij zegt:

Ook bij uw hoofd mag u niet zweren, want u kunt niet één haar wit of zwart maken;

MATTHEÛS 5:36

Tegenwoordig kun je dat natuurlijk wel, maar toen konden ze dat niet, denk ik. Eden zijn dus niet iets slechts, maar in de dagen van Jezus waren ze in gebruik geraakt als nog een vorm van misleiding. In het Oude Testament worden eden altijd als iets goeds behandeld. Het is een manier om te laten zien dat je echt van plan bent te doen wat je zegt. En als je bij God zweert, ben je bereid de eer van God Zelf op het spel te zetten, of de eer van datgene waarbij je zweert.

In Hebreeën hoofdstuk 6 staat dat een eed altijd wordt gezworen in de naam van een meerdere, iets wat boven jezelf staat. In Hebreeën staat:

Omdat God bij niemand groter dan Zichzelf kon zweren — niemand is immers groter — zwoer Hij bij Zichzelf toen Hij Abraham Zijn eed deed. Hij zei: Bij Mijzelf heb Ik gezworen dat Ik u rijk zal zegenen en uw nageslacht sterk zal vermeerderen.

HEBREEËN 6:13-14

Dat is Hebreeën 6, vers 13.

Want toen God Abraham de belofte deed, zwoer Hij bij Zichzelf, omdat Hij bij niemand die hoger was, kon zweren.

HEBREEËN 6:13

Dus zelfs God zweert eden. Maar er is niemand groter dan Hijzelf bij wie Hij kan zweren, dus zweert Hij eenvoudigweg bij Zichzelf. In zekere zin zou elk woord dat we spreken, elke toezegging die we doen, elke bevestiging die we uitspreken, in zekere zin een zweren bij onszelf moeten zijn. Dat wil zeggen: mijn eigen eer staat hier op het spel, en mijn eigen eer doet ertoe voor mij — mijn integriteit tegenover God.

5

Geloften nakomen, ook als het je iets kost

Dat is het onderwerp dat Salomo bespreekt in hoofdstuk 5 van Prediker, wanneer hij zegt:

Let op hoe je je gedraagt wanneer je naar het huis van God gaat. Kom liever om te luisteren dan om het offer van dwazen te brengen, want zij beseffen niet dat ze kwaad doen.

PREDIKER 4:17

Waar doelt hij hier op? Hij zegt:

Wees niet te snel met uw mond, en laat uw hart zich niet haasten een woord te uiten voor het aangezicht van God. Want God is in de hemel en u bent op de aarde. Laat daarom uw woorden weinig in aantal zijn. Want zoals de droom komt door veel bezigheid, zo ook het gepraat van de dwaas door veelheid van woorden. Wanneer u aan God een gelofte doet, stel dan niet uit die na te komen, want Hij heeft geen welgevallen aan dwazen. Kom na wat u belooft. Het is beter dat u niet belooft, dan dat u belooft maar niet nakomt. Sta uw mond niet toe, uw vlees te doen zondigen. Zeg ook niet in de tegenwoordigheid van de engel: dat was een vergissing. Waarom zou God zeer toornig worden om wat u zegt, en het werk van uw handen te gronde richten? Want zoals er in een veelheid aan dromen veel vluchtigs is, zo is het ook met de veelheid van woorden. Daarom: vrees God!

PREDIKER 5:1-6

Hier geeft Salomo dus wat vrome raad. Zelfs een ongelovige weet vaak genoeg van bepaalde dingen om God te vrezen. Salomo was strikt genomen geen ongelovige, maar ook iemand die van het geloof is afgedwaald, heeft vaak dat besef. Zelfs als zulke mensen niet in alle opzichten zo leven dat ze God behagen, weten ze vaak dat God vrezen de juiste weg is. Toen Salomo dit schreef, was hij natuurlijk tot die conclusie gekomen. Dat zien we in hoofdstuk 12. Wat is de conclusie?

Heb ontzag voor God.

Dat is wat hij hier zegt.

Misschien heeft hij dit stukje onderricht gegeven terwijl hij nadacht over een paar overhaaste en dwaze geloften die hij had afgelegd en niet was nagekomen, of die hij met pijn en moeite was nagekomen. Bedenk dat Psalm 15 zegt:

Wie bij God op Zijn heilige berg mag verblijven, is iemand die, naast de andere genoemde eigenschappen, zijn eed houdt, ook als dat hemzelf schade berokkent.

PSALMEN 15:1-4

Dat staat in Psalm 15, vers 4. Het eerste vers van die psalm zegt:

Een psalm van David. HEERE, wie zal verblijven in Uw tent? Wie zal wonen op Uw heilige berg?

PSALMEN 15:1

Hij geeft een lange lijst deugden die in iemands leven aanwezig moeten zijn als die persoon in Gods tegenwoordigheid wil wonen. Aan het einde van vers 4 zegt hij:

In zijn ogen is de verworpene veracht, maar wie de HEERE vrezen, eert hij. Heeft hij gezworen tot zijn schade, zijn eed verandert hij evenwel niet.

PSALMEN 15:4

Dat betekent dat hij een gelofte aflegt, maar dat het uiteindelijk een pijnlijke gelofte blijkt te zijn, een gelofte die pijnlijk is om na te komen. Zoals de gelofte van Jefta pijnlijk was om na te komen. Veel geloften kunnen uiteindelijk pijnlijk blijken om na te komen, omdat je iets belooft op een moment dat je je heel vroom en enthousiast voelt. Wanneer het dan tijd wordt om je belofte na te komen, ontdek je: 'Dat kost me heel wat. Ik wou bijna dat ik dat niet beloofd had.' Maar je doet het toch. Je hebt tot je eigen schade gezworen, maar je verandert niet van gedachten. Je probeert er niet onderuit te komen.

Dat is wat Prediker 5 zegt.

Als je de Heere een gelofte hebt gedaan, moet je die nakomen.
Het is beter helemaal geen gelofte te doen dan een gelofte te doen
en die niet na te komen.

PREDIKER 5:3-4

Want als je geen gelofte aflegt, heb je niets overtreden. Er is geen gebod van God om geloften af te leggen. Dat deden mensen vrijwillig. Maar als je wel een gelofte aflegt, ben je verplicht die na te komen. En dan was het beter geweest om er helemaal geen af te leggen.

Dat zegt hij in die eerste drie verzen.

6

Overhaaste en dwaze beloften aan God

Wees niet te snel met uw mond, en laat uw hart zich niet haasten een woord te uiten voor het aangezicht van God. Want God is in de hemel en u bent op de aarde. Laat daarom uw woorden weinig in aantal zijn. Want zoals de droom komt door veel bezigheid, zo ook het gepraat van de dwaas door veelheid van woorden.

PREDIKER 5:1-2

Wanneer je naar het huis van God komt, verlies dan niet het contact met de werkelijkheid, zodat je beloften begint te doen die je eigenlijk niet zult willen nakomen. Zeg niet overhaast: 'O, ik voel me hier in het huis van God zo geestelijk. God, ik ga nooit meer koffie drinken. Ik beloof plechtig dat ik nooit meer koffie zal drinken.' Misschien heb ik zin om die gelofte af te leggen wanneer ik me in de Geest voel. Maar als ik de volgende ochtend wakker word, denk ik misschien: 'O, heb ik dat beloofd?'

Er zijn mensen naar me toe gekomen die, toen ze pas christen waren, dwaze geloften hadden afgelegd. Inmiddels zijn ze volwassen christenen geworden, beseffen ze dat die geloften dwaas waren en vragen ze: ‘Kunnen we ze dan verbreken?’ Dat is een moeilijke vraag om te beantwoorden, want je gelofte verbreken is niet goed. Aan de andere kant kan het nakomen van bepaalde geloften echt dom zijn, en ook verkeerd. Als je iets hebt beloofd en later beseft dat het zonde zou zijn om die gelofte na te komen, dan moet je volgens mij natuurlijk gewoon je gelofte verbreken. En je moet je ervan bekeren dat je een gelofte hebt afgelegd en verbroken. Je kunt geen gelofte nakomen als het zonde is om die na te komen. Als een gelofte alleen maar dom was en niet zondig, zou het God kunnen behagen als je die nakomt, al was het maar om te laten zien dat je vastbesloten bent je integriteit te bewaren.

7

Huwelijksgeloften en blijvende verplichtingen

De voornaamste geloften die tegenwoordig bijna iedereen in onze samenleving aflegt, zijn natuurlijk huwelijksgeloften. Niet iedereen trouwt, maar zeker de meerderheid van de mensen wel. We leggen tegenwoordig niet veel geloften meer af. We bekrachtigen onze overeenkomsten nu met een handtekening op papier. Een eerdere generatie in ons land deed dat misschien met een handdruk. In Bijbelse tijden deed men dat door een gelofte af te leggen. Zo leg je vast dat je je ergens toe verbindt. Meestal gaan we zulke verplichtingen tegenwoordig niet meer mondeling aan zonder een handtekening, omdat mensen niet eerlijk zijn. We moeten iets hebben waarmee we naar de rechter kunnen stappen als ze hun beloften breken.

Maar bij een huwelijk worden nog steeds geloften afgelegd. Anders dan de meeste andere dingen in onze huidige samenleving grijpt dat als het ware terug op vroegere tijden, toen plechtige verbintenissen met een gelofte werden aangegaan. In een christelijke beschaving worden geloften over het algemeen afgelegd in de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest, vooral bij christelijke huwelijken. Dat is dus zweren bij God. ‘Ik zweer, ik verbind me ertoe, ik beloof deze dingen te doen. Ik doe dat in de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.’ Gewoonlijk wordt

dat gezegd terwijl de ring wordt omgedaan. De belofte wordt afgelegd. Er wordt een verbond gesloten, en soms is dat een dwaas verbond. Maar voor de rechtvaardige geldt:

ook als ze iets hebben gezworen waar ze zelf nadeel van hebben, komen ze daar niet op terug.

Er zijn maar uiterst zeldzame situaties waarin iemand werkelijk op rechtmatige wijze van zo'n dwaas verbond kan worden ontslagen. Jezus gaf natuurlijk één voorbeeld: als degene met wie je het verbond sluit, zelf het verbond verbreekt. Die pleegt overspel en schendt het verbond. Dan kan de onschuldige partij beslissen: 'Wil ik proberen dit opnieuw aan te gaan, te herstellen wat verbroken is, of maak ik gewoon gebruik van mijn uitweg?' Want uit wat Jezus daar zei, lijkt het erop dat er een uitweg is. Maar leg niet overhaast geloften af, zegt Salomo. Hij zegt:

Wees niet te snel met uw mond, en laat uw hart zich niet haasten een woord te uiten voor het aangezicht van God. Want God is in de hemel en u bent op de aarde. Laat daarom uw woorden weinig in aantal zijn. Want zoals de droom komt door veel bezigheid, zo ook het gepraat van de dwaas door veelheid van woorden. Wanneer u aan God een gelofte doet, stel dan niet uit die na te komen, want Hij heeft geen welgevallen aan dwazen. Kom na wat u belooft. Het is beter dat u niet belooft, dan dat u belooft maar niet nakomt. Sta uw mond niet toe, uw vlees te doen zondigen. Zeg ook niet in de tegenwoordigheid van de engel: dat was een vergissing. Waarom zou God zeer toornig worden om wat u zegt, en het werk van uw handen te gronde richten? Want zoals er in een veelheid aan dromen veel vluchtigs is, zo is het ook met de veelheid van woorden. Daarom: vrees God!

PREDIKER 5:1-6

Hij bedoelt: leg heel weinig geloften af. Wees niet zo overvloedig in het betuigen van je vroomheid dat je allerlei beloften aan God doet en buitensporige verplichtingen op je neemt. En als je dan thuiskomt, besef je: 'Ik weet niet of ik dat kan doen. Ik weet niet of ik dat kan betalen.' Nou, dan had je op je woorden moeten letten.

Als je naar het huis van God komt, zorg dan dat je woorden weinig zijn. Besef dat God in de hemel is. Hij heeft de dingen in de hand; jij niet. Je bent maar een aards mens. Je kunt bepaalde dingen eigenlijk niet beloven, omdat je ze niet altijd kunt waarmaken. Beloof dus niet veel. Dat betekent niet dat het verkeerd is om beloften te doen. Het betekent alleen dat je maar beter voorzichtig kunt zijn met beloften doen, want als je ze doet, moet je ze houden.

Dat wil zeggen: door te beloven iets te doen wat je niet kunt uitvoeren, heeft je mond je laten zondigen. Daar heeft hij het over.

Hij verwijst hier verschillende keren naar dromen. Hij zei in vers 2:

Want dromen komen doordat je met van alles bezig bent.

En ook zegt hij in vers 6:

Want bij al die dromen en al dat gepraat zit ook een hoop zinloosheid.

Ik weet niet precies hoe het woord 'droom' hier wordt gebruikt. Wij gebruiken het woord 'droom' soms figuurlijk: 'O, je droomt maar wat. Je bent niet realistisch.' En ik weet niet of ze die term in Bijbelse tijden ook zo gebruikten. Ik weet niet of hij denkt: 'Je doet gewoon onrealistische beloften. Je droomt.' Ik heb geen idee of hij dat ermee bedoelt. Het woord 'droom' is in dit verband niet per se gemakkelijk te doorgronden.

Nu vers 7:

8

Onderdrukking en corrupte machthebbers

Indien u onderdrukking van de arme en beroving van recht en gerechtigheid in het gewest ziet, wees dan over dat verschijnsel niet verbijsterd. Want een hooggeplaatste let op een andere hooggeplaatste, en nog hoger geplaatsten letten op hén. De opbrengst van het land is er voor iedereen. Ook een koning wordt gediend met de opbrengst van het veld.

PREDIKER 5:7-8

Ik moet zeggen dat het niet helemaal duidelijk is wat hij hier zegt. Hij zegt dat je je niet moet verwonderen als je onderdrukking van de armen ziet. Als je verdraaiing van het recht in de rechtbanken ziet, wees dan niet verbaasd. Misschien zegt hij dat omdat deze mensen niet leven in het bewuste besef dat ze verantwoording aan God verschuldigd zijn. Ze hoeven alleen verantwoording af te leggen aan andere ambtenaren zoals zichzelf, die net zo corrupt zijn. Een hoge ambtenaar houdt toezicht op een andere hoge ambtenaar, maar geen van hen is God en geen van hen is onomkoopbaar. En ze zullen allemaal een oogje dichtknijpen wanneer hun ondergeschikten steekpenningen aannemen, omdat ze zelf ook steekpenningen aannemen.

Misschien vat hij het zo op. Wees niet verbaasd. Dit hele stelsel is seculier. Binnen dat hele stelsel leeft men zonder eerbied voor God of het besef verantwoording aan God verschuldigd te zijn. Ze hebben alleen een intern stelsel van verantwoording. En als ze alleen verantwoording verschuldigd zijn aan andere hoge ambtenaren zoals zichzelf, betekent dat natuurlijk dat ze verantwoording verschuldigd zijn aan andere corrupte mensen zoals zichzelf. Het is veel beter om verantwoording aan God verschuldigd te zijn; dan zul je niet corrupt zijn.

9

Meer geld geeft geen voldoening

En hij zegt in vers 9:

Wie het geld liefheeft, wordt van geld nooit verzadigd, en wie de overvloed liefheeft, niet van inkomsten. Ook dat is vluchtig.

PREDIKER 5:9

Weer iets leegs. Je wilt meer krijgen; je wilt zilver en goud. Natuurlijk verlangen mensen daarnaar. Het lijkt altijd alsof we, als we daar maar een beetje meer van hadden, veilig zouden zijn voor onvoorziene rampen in de toekomst. En ondertussen zouden we een veel comfortabeler bestaan kunnen hebben. En dus denken de meeste mensen dat het heel bevredigend zou zijn om meer zilver en meer spullen te hebben. En hij zegt: 'Zo is het niet.' Daarin is geen voldoening te vinden. Hij zei dat het leegte is.

Waar het goed vermeerdert, vermeederen zij die het opeten. Welk voordeel hebben dan de bezitters ervan, behalve dat hun ogen ernaar kunnen kijken?

PREDIKER 5:10

Je kunt dus alleen maar toekijken hoe je bezittingen weer verdwijnen. Je wordt rijk; plotseling komen alle familieleden opdagen. Dit is voor veel mensen beslist waar gebleken wanneer hun zo'n meevaller ten deel valt als bijvoorbeeld het winnen van de loterij. Voor veel mensen die de loterij hebben gewonnen, heeft dat hun hele leven en hun relaties verwoest. Want als je een neef hebt die net dertig miljoen dollar heeft gewonnen en je hebt moeite om je hypotheek te betalen, dan gaat je neef je natuurlijk helpen, net als al die andere familieleden die bij hem voor de deur in de rij staan. En dus krijg je meer bezittingen; als mensen weten dat je ze hebt, zullen ze erop afkomen.

Ik hoorde een verhaal over een behoorlijk welgesteld echtpaar in Colorado. Zij zijn blijkbaar de rijke mensen van hun familie. Een achterneef of zo iemand kwam uit Engeland over en liet hen betalen voor zijn rondreis. Hij maakte gebruik van de auto, de gastvrijheid en het geld van zijn familieleden en bedankte hen achteraf niet eens. Hij dacht gewoon: 'Nou, dit zijn onze rijke familieleden. Natuurlijk verdelen we de rijkdom binnen deze familie.'

Het was een verre neef. Maar hij dacht gewoon: 'Deze vrienden van ons in Colorado hebben geld. En ja, waar is geld anders voor? Waar zijn familieleden met geld voor? Die zijn er om je te helpen.' Dus als je meer geld krijgt, weten je familieleden en anderen, de gemeente, dat je geld hebt, en dan komen ze je om van alles vragen. Er is eigenlijk nooit geld in overvloed. Hoeveel je ook hebt, er zullen genoeg mensen om je heen zijn om je te helpen het op te maken. Je hebt dus niet echt profijt van wat erbij komt. Je mag alleen maar toekijken hoe het verdwijnt. Toekijken hoe het eruit vliegt.

10

De zorgen en onzekerheid van rijkdom

De slaap van de arbeider is zoet, of hij nu weinig of veel te eten heeft, maar de overvloed van een rijke houdt hem uit de slaap.

PREDIKER 5:11

Salomo kon dit weten, want hij was de rijkste man die er was. Hij zou uit ervaring spreken. Hij weet dat er mannen zijn die hun geld daadwerkelijk met eerlijke arbeid verdienen. Ze eten misschien veel, misschien ook niet. Ze kunnen welgesteld zijn en goed eten. Ze kunnen minder welgesteld zijn en karig eten. Maar ze werken. Ze leven niet in onzekerheid. Ze hebben een baan. Ze hebben een inkomen en hun geweten is daarover gerust. Omdat ze arbeiders zijn, zijn ze waarschijnlijk niet zo vermogend dat ze niet hoeven te werken. Daarom zijn ze niet zozeer het doelwit van dieven en andere oplichters die hun rijkdom willen afpakken, want misschien hebben ze helemaal geen rijkdom.

Maar de rijke man heeft altijd mensen achter zijn geld aan zitten. Hij kan niet goed slapen. Er kunnen ook andere redenen zijn waarom hij niet goed kan slapen. Ik denk dat hier wordt gesuggereerd dat hij niet goed kan slapen vanwege al die mensen die achter zijn geld aan zitten. Hij moet voortdurend één oog openhouden om te zien wie zijn hand ophoudt en probeert zijn geld in handen te krijgen. Maar een rijk persoon heeft zijn geld ook vaak niet helemaal eerlijk verkregen. Dan slaapt hij niet goed omdat hij geen zuiver geweten heeft. Of omdat hij weet dat er behoeftige mensen zijn die hij niet helpt, terwijl hij dat wel zou kunnen en zou moeten doen. Zijn geweten is niet zo zuiver als het zou kunnen zijn.

Er zijn veel dingen waardoor een rijk persoon misschien niet goed slaapt. Maar een man die een dag hard heeft gewerkt en zijn brood heeft verdiend, heeft een zuiver geweten. Hij heeft zekerheid, want hij heeft een baan. Hij is 's avonds moe omdat hij heeft gewerkt. Hij slaapt goed. Dat zei Salomo.

Er is een ziekmakend kwaad dat ik zag onder de zon: rijkdom door zijn bezitters bewaard tot hun eigen kwaad.

PREDIKER 5:12

Een man die rijkdom bezit, maar voor wie het bezit ervan nadelig is in plaats van voordelig.

Vergaan echter die rijkdommen door boosaardige praktijken, en verwekt hij een zoon, dan heeft die totaal niets in zijn hand. Zoals hij voortgekomen is uit de buik van zijn moeder, zal hij naakt terugkeren om te gaan zoals hij kwam. Hij zal van zijn zwoegen niets meenemen wat hij met zijn hand kan dragen.

PREDIKER 5:13-14

Zoals Job ook zei. Toen Job alles verloor — hij was rijk geweest en verloor alles — zei hij:

Naakt kwam ik uit mijn moeders buik, naakt zal ik terugkeren.

Salomo citeert hier blijkbaar Job.

Paulus zei natuurlijk hetzelfde in 1 Timotheus 6:7. Hij zei:

Want wij hebben niets de wereld ingedragen, het is duidelijk dat wij ook niets daaruit kunnen wegdragen.

1 TIMOTHEÛS 6:7

We zien hier dus enkele overeenkomsten met andere teksten: Job 1:21, 1 Timotheus 6:7, enzovoort. Dezelfde gedachten, dezelfde waarnemingen dat God geeft en God wegneemt. Je komt met niets aan. Je vertrekt en neemt niets mee. Dus wat heeft het voor zin om het in de tussentijd te verzamelen?

11

Rijkdom gebruiken om anderen te helpen

Natuurlijk is het eigenlijke doel — en misschien had Salomo niet genoeg deugdzaamheid om dit te begrijpen of in praktijk te brengen en zo te ontdekken — het eigenlijke doel is dat het geweldig is om veel te verzamelen, omdat je dan andere mensen kunt helpen die niet veel hebben. Dat is de werkelijke waarde van geld. In 1 Timotheüs hoofdstuk 6 staat dat God ons alle dingen in rijke mate geeft om ervan te genieten. Maar Jezus zegt:

Ik heb u in alles laten zien dat men, door zo te arbeiden, het moet opnemen voor de zwakken en de woorden van de Heere Jezus in herinnering moet houden, namelijk dat Hij gezegd heeft: Het is zaliger te geven dan te ontvangen.

HANDELINGEN 20:35

Dus

Beveel de rijken in deze tegenwoordige wereld dat zij niet hoogmoedig zijn, en hun hoop niet gevestigd houden op de onzekerheid van de rijkdom, maar op de levende God, Die ons alle dingen in rijke mate verschaft om ervan te genieten;

1 TIMOTHEÛS 6:17

en de beste manier om ervan te genieten is ze te geven aan mensen die niet genoeg hebben.

Niets is zaliger, dat wil zeggen gelukkiger, dan geven. Het is zeker zaliger of gelukkiger om te geven dan om te ontvangen. Je zou kunnen zeggen: 'Nou, ik geniet eigenlijk wel van ontvangen.' Bedenk dan eens hoeveel je van geven zou genieten, want Jezus zegt dat geven gelukkiger maakt dan ontvangen. Het is fijn om te ontvangen. We vinden het prettig als we aan het eind van de week betaald krijgen, of als we cadeaus en onverwachte meevallers krijgen. Ontvangen is leuk, maar geven is nog leuker, nog fijner, nog zaliger.

Er valt dus veel voor te zeggen om veel te verdienen als je dat kunt, als God je daartoe roept. Als God je een roeping laat vervullen die veel geld oplevert, dan ben je gelukkiger. In ieder geval kun je dan gelukkiger zijn. Salomo was rijk, maar hij was niet gelukkig, omdat hij blijkbaar niet wist wat Jezus wist. En dat is dat je zaliger bent als je geeft. Je zult gelukkiger zijn.

Salomo verzamelde, en hij gaf niet veel weg. Dus het enige wat hij kon zien, was:

Zoals hij voortgekomen is uit de buik van zijn moeder, zal hij naakt terugkeren om te gaan zoals hij kwam. Hij zal van zijn zwoegen niets meenemen wat hij met zijn hand kan dragen. Daarom is ook dit een ziekmakend kwaad: op geheel dezelfde wijze als hij gekomen is, gaat hij heen. Welk voordeel heeft hij, dat hij zwoegt voor de wind?

PREDIKER 5:14-15

Nou, er had iets mee gedaan kunnen worden. Hij deed er alleen niet mee wat hij ermee had moeten doen. Denk aan het verhaal dat Jezus vertelde over de rijke man wiens akkers zoveel opbrachten dat hij niet wist wat hij ermee aan moest. Hij zei:

En hij overlegde bij zichzelf en zei: Wat zal ik doen? Want ik heb geen ruimte om mijn vruchten op te slaan.

LUKAS 12:17

En hij stelde de vraag:

Wat moet ik doen?

Dan zegt hij:

En hij zei: Dit zal ik doen: ik zal mijn schuren afbreken en grotere bouwen en ik zal daarin al mijn koren en al mijn goederen opslaan. En ik zal tegen mijn ziel zeggen: Ziel, u hebt veel goederen liggen voor veel jaren. Neem rust, eet, drink en wees vrolijk.

LUKAS 12:18-19

Toen hij vroeg: 'Wat moet ik doen? Ik heb meer dan genoeg', was er een goed antwoord, maar hij kwam niet op het goede antwoord. Het antwoord waar hij op kwam, was: 'Ik vergroot gewoon mijn opslagruimte.' Nee, er zijn betere dingen die je ermee kunt doen. Je hebt een overschot. Er is ergens iemand die iets nodig heeft. Sterker nog, naar alle waarschijnlijkheid heeft God je een overschot gegeven omdat Hij iemand kent die het nodig heeft. En Hij wil dat jij de zegen ervaart van het weggeven. Salomo heeft dat blijkbaar nooit ontdekt. Dus zijn rijkdom was voor hem geen zegen. Zijn rijkdom was voor hem alleen maar vluchtigheid.

Vers 15:

Daarom is ook dit een ziekmakend kwaad: op geheel dezelfde wijze als hij gekomen is, gaat hij heen. Welk voordeel heeft hij, dat hij zwoegt voor de wind?

PREDIKER 5:15

Opnieuw: zonder bezittingen, zelfs zonder kleren aan.

Al zijn dagen eet hij ook in duisternis. Veel verdriet had hij, bovendien had hij zijn ziekte en ergernis.

PREDIKER 5:16

Hij eet zijn voedsel in wat hij duisternis noemt. Vrijwel zeker heeft hij het over innerlijke duisternis, want hij noemt ook verdriet en ziekte en boosheid. Innerlijke ervaringen die niet positief zijn. Toch is hij rijk en zit hij aan een overvloedige maaltijd. En toch geniet hij er niet van.

12

Genieten van werk in een vergankelijk leven

Zie, wat ik gezien heb: een goede zaak die voortreffelijk is, namelijk te eten en te drinken en het goede te genieten bij al zijn zwoegen waarmee hij zwoegt onder de zon tijdens het getal van zijn levensdagen, die God hem gegeven heeft, want dat is zijn deel.

PREDIKER 5:17

Dit is zijn steeds terugkerende refrein in dit boek. Hij zegt telkens: 'Wat heeft het leven voor zin?' En hij zegt telkens: 'Ik denk dat je maar het beste kunt genieten. Geniet gewoon van het eten en drinken dat je hebt. Wat je ook hebt kunnen verdienen,

probeer er gewoon op de een of andere manier van te genieten, want dat is alles wat je hebt.'

En toch komt hij hier het hele boek door telkens op terug, terwijl hij tussendoor zegt dat het eigenlijk niet bevredigt, zelfs dat niet. Wat levert het werk dat een mens doet hem op? Hij verdient bezittingen, en dan komen andere mensen die verbruiken. Zelfs wanneer hij er zelf van eet, beseft hij dat ze vergankelijk zijn. Ze zijn als wind. En zelfs terwijl hij zijn voedsel eet, verkeert hij in duisternis en verdriet en boosheid en ziekte.

Dus zijn conclusie in vers 17 lijkt bijna onzinnig vergeleken met wat hij tot nu toe heeft gezegd, maar dat is nu juist het punt. Het leven onder de zon is niet logisch. Je vraagt iemand waarom hij gaat werken. Hij zegt: 'Om geld te verdienen.'

'Nou, waar wil je geld voor hebben?'

'Nou, ik moet eten en mijn gezin te eten geven.'

'Nou, waarom wil je eten?'

'Om in leven te blijven.'

'Waar wil je voor in leven blijven?'

'Om weer te kunnen gaan werken en nog meer geld te verdienen en nog meer te eten en in leven te blijven.'

Het is een kringloop waarin niets boven het in stand houden van een zinloze kringloop uitstijgt. Tenminste, zolang je je gedachten beperkt tot die dingen die niet hoger reiken dan de wolken en onder de zon blijven.

Ook elke mens aan wie God rijkdom en bezittingen geeft en toestaat om daarvan te eten en zijn deel ervan te nemen om zich in zijn zwoegen te verblijden, dat is een gave van God. Ja, hij zal niet veel meer denken aan zijn levensdagen, want God verhoort hem in de blijdschap van zijn hart.

PREDIKER 5:18-19

[Vertalersnoot: de spreker citeert hier een Engelse weergave waarin staat dat God hem bezighoudt met de vreugde van zijn hart. Daarop berust de volgende uitleg. De HSV heeft: ‘God verhoort hem in de blijdschap van zijn hart’.]

Met andere woorden: geniet van je werk en geniet van de dingen die je verdient, en leid jezelf af van gedachten over de zin ervan. Probeer gewoon niet aan de diepere levensvragen te denken, zodat je gelukkig kunt zijn. Als je te veel stilstaat bij de dagen van je leven en bij die overwegingen over hoe kort je dagen zijn en hoe zinloos alles is, zul je niet genieten. Dus sta niet te veel bij die dingen stil. Probeer daar niet zoveel aan te denken.

Nu kon Salomo hier zijn eigen raad niet opvolgen, omdat zijn geest te actief en te nieuwsgierig was. Hij kon niet anders dan over die dingen nadenken. Daarom vond hij het zo kwellend en beschouwde hij het als het najagen van wind.

13

Een lang en rijk leven zonder voldoening

Hoofdstuk 6:

Er is een kwaad dat ik gezien heb onder de zon, en het komt veel voor onder de mensen: een man, aan wie God rijkdom, bezittingen en eer geeft, heeft voor zichzelf geen gebrek aan al wat hij verlangt, maar God staat hem niet toe iets ervan te gebruiken. Iemand anders, een onbekende, verbruikt het. Dat is vluchtig. Een bittere kweeling is dat.

PREDIKER 6:1-2

Zoals hijzelf misschien.

Als iemand honderd kinderen verwekt en vele jaren leeft, zodat de dagen van zijn jaren vele zijn, maar hij zichzelf niet verzadigt met het goede, en er zelfs geen graf voor hem is, dan is, zeg ik, een misgeboorte beter af dan hij.

PREDIKER 6:3

Er zijn dus mensen die rijk worden, maar anderen pakken het hun af. Buitenlanders vallen zelfs het land binnen en nemen je rijkdom mee.

[Vertalersnoot: de Engelse Bijbeltekst die de spreker aanhaalt, heeft hier ‘een buitenlander’; de HSV heeft ‘Iemand anders, een onbekende’.]

Dit gebeurde vaak in Israël: ze verbouwden gewassen, en dan kwam de vijand hun oogst in beslag nemen en hun spullen meenemen. En hij zegt:

Wat een ellende is dat. Dat is zinloos. Dat is echt een kwelling.

Zelfs als je honderd kinderen hebt aan wie je je spullen kunt nalaten — en volgens hem is het wenselijk om honderd kinderen te hebben. Hij vindt dat echt iets heel goeds. En je leeft vele jaren. Dat zijn goede dingen, maar je ziel wordt niet verzadigd met het goede. Het is mogelijk dat je bepaalde zegeningen hebt en toch geen voldoening vindt.

En hij heeft het zelfs over iemand die niet begraven wordt. Dat is een uitzonderlijk geval. Izebel zou daar een voorbeeld van zijn. Haar lichaam werd door honden opgegeten. Ze was een koningin. Ze was rijk. Maar ze kwam smadelijk aan haar einde, zonder waardigheid. Iemand die niet begraven wordt, is iemand aan wie men met minachting terugdenkt. Mensen geven iedereen voor wie ze respect hebben een fatsoenlijke begrafenis. Iemand aan wie een fatsoenlijke begrafenis wordt ontzegd, is iemand die veracht en geminacht wordt door degenen die hem overleven en hem niet eens willen begraven. Hij zegt dus dat je een tijd kunt leven en veel kinderen kunt

hebben, maar dat er misschien niemand is die zelfs maar genoeg om je geeft om je te begraven. En al heb je geleefd met een zekere mate van genot, wat heb je daaraan als er niet goed aan je wordt teruggedacht en je geen waardig einde hebt?

Want die komt tevergeefs ter wereld, gaat heen in duisternis en zijn naam wordt in de duisternis bedekt.

PREDIKER 6:4

Ik weet niet precies hoe ik dat moet begrijpen.

Ook heeft hij de zon niet gezien of gekend: hij heeft meer rust dan die man.

PREDIKER 6:5

Hij heeft het over het doodgeboren kind. Daar heeft hij het hier over. In het Engels zegt hij 'it', 'het'. Ik zou 'he', 'hij', hebben verwacht. Want het kind komt tevergeefs ter wereld en gaat heen in duisternis. Dat is een doodgeboren kind. Zulke kinderen komen ter wereld, maar ze zien nooit het daglicht. Ze komen en gaan in duisternis. De naam van het kind is met duisternis bedekt, wordt niet herinnerd.

Ja, al leefde hij tweemaal duizend jaar, maar hij had het goede niet gezien — gaan zij niet allen naar een en dezelfde plaats?

PREDIKER 6:6

Dat heeft hij twee keer genoemd. In vers 3:

Als iemand honderd kinderen verwekt en vele jaren leeft, zodat de dagen van zijn jaren vele zijn, maar hij zichzelf niet verzadigt met het goede, en er zelfs geen graf voor hem is, dan is, zeg ik, een misgeboorte beter af dan hij.

PREDIKER 6:3

En in vers 6:

‘Hij heeft niets goeds meegemaakt.’ Waarschijnlijk gaat het bij het goede hier niet om morele goedheid of deugdzaamheid. Hij heeft het waarschijnlijk over een goed leven, goede omstandigheden. De woorden ‘kwaad’ en ‘goed’ worden in het Oude Testament vaak gebruikt voor wenselijke en onwenselijke omstandigheden.

Toen Job zei:

Maar hij zei tegen haar: Je spreekt zoals één van de dwaze vrouwen spreekt. Zouden wij het goede wel van God ontvangen en zouden we het kwade niet ontvangen? In dit alles zondigde Job met zijn lippen niet.

JOB 2:10

Bedoelde hij: zullen we alleen de wenselijke dingen ontvangen? Goed betekent dan wenselijk, in plaats van deugdzaam.

Hij bedoelt geen moreel kwade dingen. Hij bedoelt onwenselijke dingen. Zullen we alleen de zegeningen aanvaarden en de rampen en het onheil niet aanvaarden? Dat zegt hij. Kwaad en goed worden in het Oude Testament vaak in die betekenis gebruikt, naast de gevallen waarin het iets betekent dat betrekking heeft op moreel goed en moreel kwaad. Maar de woorden kunnen in het Oude Testament die verschillende betekenissen hebben. Hier, wanneer hij zegt:

Ook heeft hij de zon niet gezien of gekend: hij heeft meer rust dan die man. Ja, al leefde hij tweemaal duizend jaar, maar hij had het goede niet gezien — gaan zij niet allen naar een en dezelfde plaats?

PREDIKER 6:5-6

Bedoelt hij waarschijnlijk: als je geen zegeningen in je leven hebt gekend. Niet noodzakelijk dat je geen goed mens bent geweest.

Gaat niet iedereen naar dezelfde plek?

Nou, nee, waarschijnlijk niet, maar hij wist niet beter en dacht daarom zo.

14

Tevreden zijn met wat je hebt

Vers 7:

Al het zwoegen van de mens is voor zijn mond en toch wordt de begeerte niet vervuld.

PREDIKER 6:7

Dat wil zeggen, om te eten.

Wat heeft immers de wijze vóór op de dwaas? Wat baat het de arme dat hij weet met de levenden om te gaan? Beter is het zien van de ogen dan het gaan in de weg van de begeerte. Ook dat is vluchtig en najagen van wind.

PREDIKER 6:8-9

Dat is net als: 'Beter één vogel in de hand dan tien in de lucht.' Wat je kunt zien, wat je op dit moment kunt vastpakken, wat je op dit moment bij je hebt, is beter dan wat je droomt te krijgen en wat je in je verlangens fantaseert te verkrijgen. Geniet van wat je nu hebt. Vestig niet te veel hoop op je fantasieën en je ronddwalende verlangens. Wat je nu met je ogen kunt zien, dat is wat je hebt.

Hij zegt:

Beter is het zien van de ogen dan het gaan in de weg van de begeerte. Ook dat is vluchtig en najagen van wind. Wat iemand ook is, zijn naam is al genoemd. Het is bekend dat hij een mens is. Hij kan niet in het geding treden tegen Hem Die sterker is dan hij. Immers, hoe meer woorden er zijn, hoe meer vluchtigheid. Wat baat het de mens dan nog?

PREDIKER 6:9-11

Ik moet bekennen dat er veel in vers 10 staat waar ik niet uit kom, en ik zal nu geen moeite doen om daaruit te komen.

Vers 12:

Want wie weet wat goed is voor de mens in dit leven, tijdens het getal van de dagen van zijn vluchtige leven, die hij als een schaduw doorbrengt? Wie zal de mens bekendmaken wat er na hem zal zijn onder de zon?

PREDIKER 6:12

15

Leven met blijvende invloed

Dat was wat hem kwelde. Ik weet wat ik vandaag doe, misschien ook wat ik morgen doe, maar wat gaat er gebeuren als ik er niet meer ben? En dat is iets wat aan bijna al onze huidige bezigheden werkelijk inhoud en kleur en plezier geeft, of juist het ontbreken daarvan. Wat is de invloed van mijn leven op de lange termijn? Ik kan van het moment genieten. Maar zodra het genieten voorbij is, en op een gegeven moment is dat altijd zo... Genieten van het leven gaat in golven. Het neemt toe en neemt weer af. Van sommige ervaringen geniet je, van andere niet. Op de momenten dat je het meest van iets geniet, kan zelfs dat aangetast worden en zijn plezier verliezen doordat

je nadenkt over de invloed die wat er nu in je leven gebeurt op de lange termijn zal hebben. Sommige mensen moeten, om van het moment te kunnen genieten, niet al te ver vooruitdenken.

Maar als je je leven leidt door eerst het Koninkrijk van God en Zijn gerechtigheid te zoeken, zoals Mattheüs 6:33 zegt, dan zul je natuurlijk ook van al die andere dingen genieten. Want je weet dat de uitwerking van je leven is dat je, nadat je er niet meer bent, in elk geval door de godvruchtigen herinnerd zult worden als een godvruchtig mens. Je zult gerespecteerd worden. Je naam zal in goede herinnering blijven. En wat je hebt gedaan, zal invloed blijven hebben op het leven van andere mensen, in de wereld en misschien tot in de eeuwigheid. Dat geeft voldoening. Dat geeft veel meer voldoening dan feestvieren, tenminste voor wie over zulke dingen nadenkt.

16

Een goede naam en het besef van sterfelijkheid

Nu hoofdstuk 7:

Een goede naam is beter dan goede olie en de dag van de dood is beter dan de dag dat iemand geboren wordt.

PREDIKER 7:1

Dat zijn twee vreemde dingen om bij elkaar te zetten. Maar ik denk dat de gedachte is dat alles goed is als je met een goede naam sterft. Op de dag dat je geboren wordt, liggen er veel beproevingen, veel verdriet en veel werk op je te wachten. Wanneer je geboren wordt, heb je een lang leven van werken en zwoegen voor je. Veel daarvan zou uiteindelijk op een dwaze manier gedaan kunnen worden. Het zou vruchteloos kunnen zijn, met veel beproevingen en lijden. De geboortedag is eigenlijk een dag waarop je moeilijkheden in het vooruitzicht hebt.

De dood van iemand die een goede naam heeft, is in elk geval iets positiefs. En Salomo wist misschien niet waar de doden naartoe gaan wanneer ze sterven, maar hij wist dat je in elk geval al die beproevingen niet meer zult doormaken wanneer je sterft. En als

je een goede naam hebt, zal die na je dood blijven voortbestaan. Je zult voortleven in de herinnering van mensen. In die toestand sterven is beter dan geboren worden en al die keuzes en uitdagingen nog voor je hebben.

Het is beter naar een klaaghuis te gaan dan naar een huis te gaan waar een feestmaal gehouden wordt. Dat is immers het einde van ieder mens, en de levende moet het ter harte nemen.

PREDIKER 7:2

Met een klaaghuis bedoelt hij een begrafenis. Met een huis waar een feestmaal gehouden wordt, bedoelt hij een feest. Je kunt beter naar een begrafenis gaan dan naar een feest.

Want zo eindigt het voor iedereen.

Wat is dat? Begrafenissen. De dood. Iedereen gaat sterven. Je zou er verstandig aan doen tijd op begrafenissen door te brengen in plaats van op feesten. Dat houdt je bij de werkelijkheid.

Dat wil zeggen: wanneer levende mensen een begrafenis bijwonen, denken ze even na over hun sterfelijkheid. Meestal denken ze niet na over hun sterfelijkheid. Maar wanneer je over de weg rijdt en ziet dat iemand betrokken is geweest bij een duidelijk dodelijk ongeval, weet je niet eens wie die persoon was. Plotseling denk je: 'Tjonge, wat deed hij tien minuten vóór dat ongeluk? Wat dacht hij? Dacht hij dezelfde dingen als ik? Was hij zich net zo weinig als ik op dit moment bewust van de gedachte dat de dood maar één seconde van hem verwijderd kon zijn?' Wanneer je de dood ziet, brengt dat je in aanraking met de werkelijkheid waarmee je eigenlijk in aanraking zou moeten blijven.

17

De stervende zakenman bij William Law

William Law, een puriteinse schrijver, schreef een boek met de titel *A Serious Call to a Devout and Holy Life*. De hoofdstukken daarin waren heel indringend, en hij wisselde ze af met verhalen over verzonnen personages die zijn punt illustreerden. Een van hen was een tamelijk rijke zakenman die jong stierf. Hij wist, geloof ik, een jaar van tevoren dat hij zou sterven. Hij lag op zijn sterfbed en zijn vrienden kwamen bij hem. Ze hadden verdriet om hem, omdat hij op sterven lag, enzovoort. En hij hield deze korte toespraak. Het is een heel inspirerende toespraak. Die is de man natuurlijk door William Law zelf in de mond gelegd. Het is geen werkelijk gehouden toespraak, maar hij is wel leerzaam. Het is wat een wijs man, wijs naar wereldse maatstaven, die goed zijn brood heeft verdiend maar niet bijzonder veel aandacht heeft besteed aan een godvruchtig leven, op zijn sterfbed zou kunnen denken. En deze toespraak is heel aangrijpend.

In wezen zegt hij: ‘Hoe komt het toch dat een beetje gezondheid en het armzalige gedoe van een winkel mensen deze eeuwige dingen doen vergeten?’ Hij zegt: ‘Jullie vinden het misschien tragisch dat ik in de bloei van mijn jeugd stierf. Maar als ik in de tegenwoordigheid van God en Zijn heilige engelen zal komen, kan iemand er dan verdriet om hebben dat dit mij is overkomen voordat ik nog een paar zaken in mijn winkel kon afhandelen? Of als ik naar de hel gesleept zal worden, in de tegenwoordigheid van de demonen, en daar voor eeuwig gemarteld zal worden, zal het mij dan enige troost bieden als dit mij pas was overkomen toen ik een oude man was?’

En hij zegt: ‘Als ik duizend levens had, zou ik ze graag allemaal inruilen voor nog maar één jaar waarin ik goede dingen kon doen die ervoor zouden zorgen dat ik de dood met vreugde tegemoet kon zien.’ Maar in wezen spreekt hij in zijn toespraak over hoe weinig besef hij had gehad, niet over hoe slecht hij was geweest. Nergens wordt gezegd dat hij een zondig man was, of een goddeloos man, of een onreligieus man. Alleen een man die nergens bij had stilgestaan. Hij had zijn hele leven geleefd zonder over de dood na te denken, totdat hij midden in zijn leven door een dodelijke ziekte werd

getroffen. Plotseling zegt hij: ‘Hoe kan ik hier niet eerder over hebben nagedacht? Hoe kan ik al die jaren hebben geleefd zonder deze overwegingen, die onvermijdelijk opkomen bij een man die de dood onder ogen ziet?’

Het idee is, zoals ik het lees, dat dit is waar mensen voortdurend aan zouden moeten denken, op zijn minst in hun achterhoofd. We zouden altijd moeten beseffen dat de dingen die ik vandaag doe, misschien de laatste dingen zijn die ik in mijn leven mag doen. Wat ik vandaag doe, zal zeker iets zijn waarop ik over duizend jaar en over een miljoen jaar terugkijk. Ik zal blij of ongelukkig zijn over wat ik vandaag heb gedaan. Bij alles wat we doen en wat alledaags en voorbijgaand lijkt, besteden we in werkelijkheid een moment dat voorbijgaat en dat we nooit meer terugkrijgen. Als rentmeesters zijn we verantwoordelijk voor hoe we dat moment besteden.

Als we ons leven leiden in het besef dat dit mijn laatste dag zou kunnen zijn, dat ik zal sterven, plaatst dat alle bezigheden van dit leven in een perspectief dat we nodig hebben, want dat is de werkelijkheid. Salomo heeft geen ongelijk. Hij zegt:

je kunt beter naar een begrafenis gaan dan naar een feest, want een begrafenis laat je echt beseffen dat dit iedereen overkomt.

18

Verdriet, wijsheid en het lachen van dwazen

Verdriet is beter dan lachen, want bij een treurig gezicht gaat het goed met het hart.

PREDIKER 7:3

Paulus zei:

Want de droefheid die overeenkomstig de wil van God is, brengt een onberouwelijke bekering tot zaligheid teweeg, maar de droefheid van de wereld brengt de dood teweeg.

2 KORINTHE 7:10

Een bedroefd gezicht kan weerspiegelen dat er in je hart een beweging in een betere richting plaatsvindt.

Het hart van wijzen is in een klaaghuis, maar het hart van dwazen in een huis van blijdschap.

PREDIKER 7:4

De mensen die vaak naar feesten gaan, zijn dwazen. De mensen die vaak naar begrafenissen gaan, of in elk geval in gedachten vaak naar begrafenissen gaan, staan vaak stil bij de werkelijkheid dat mensen die ze kennen, die jonger waren dan zichzelf, zijn gestorven en nu weg zijn. Het is voor hen afgelopen. Hun verhaal hier is voorbij. Ze verwachtten dat net zomin als ik dat verwacht.

Ik verwacht niet dat ik vandaag sterf. Ik maak al plannen voor het weekend. Maar er zijn mensen die vandaag plannen voor het weekend maken en dat niet zullen halen. Ze zijn niet beter dan ik en ook niet slechter dan ik. Het zijn gewoon mensen zoals ik, die een ongeluk zullen krijgen, of een hartaanval zullen krijgen, of het slachtoffer zullen worden van een geweldsmisdrijf of terrorisme of iets dergelijks. Ze weten niet dat ze vandaag zullen sterven. Ze hebben dezelfde plannen voor de toekomst als ik voor mijn toekomst heb. Maar ze hebben geen toekomst. Misschien ben ik een van hen. Het zou mij net zo goed kunnen overkomen als hun.

De wijze denkt over deze dingen na, zegt hij. De dwaas gaat gewoon iets doen om zich van dat soort gedachten af te leiden. Ze zijn deprimerend. Maar verdriet is beter dan lachen als het je ertoe brengt stil te staan bij belangrijke dingen en je leven daarop aan te passen.

Het is beter te luisteren naar de bestraffing van een wijze dan dat iemand luistert naar het lied van dwazen. Want als het knetteren van de dorens onder de kookpot, zo is het lachen van de dwaas. Ook dat is vluchtig.

PREDIKER 7:5-6

Wanneer een dwaas lacht, komt dat doordat hij geen aandacht schenkt aan het leven. Hij is een dwaas. Als hij een dwaas is, is hij niet klaar om te sterven. Als hij een dwaas is, wandelt hij niet met God. Als hij een dwaas is, jaagt hij oppervlakkige en dwaze dingen na. Toch heeft hij het naar zijn zin. Hij lacht. Denk eraan, Jezus zei in Lukas hoofdstuk 6, in de zaligsprekingen die Hij daar uitsprak, bij de weeën:

Wee u, die verzadigd bent, want u zult hongerlijden. Wee u die nu lacht, want u zult treuren en huilen.

LUKAS 6:25

Hij zegt:

Het gelach van dwazen klinkt als het geknetter van dorentakken onder een pan.

Die dorens staan in brand. De dorens worden verzameld als brandstof voor het vuur om iets in een pot te koken. Terwijl de dorens branden, knetteren ze. Ze maken een vrolijk knetterend geluidje terwijl ze opbranden. Zo is het lachen van de dwaas. Het is een vrolijk geluid, en hij maakt het terwijl hij te gronde gaat. Dat is ook leegte.

Voorzeker, onderdrukking zou een wijze waanzinnig maken, en geschenken bederven het hart. Het einde van een zaak is beter dan zijn begin. Beter een geduldige geest dan een hoogmoedige geest.

PREDIKER 7:7-8

Dat kan allerlei betekenissen en toepassingen hebben. Ik weet niet zeker hoe hij het hier bedoelt, maar misschien is het eenvoudigweg zo dat je iets aan het einde eerlijk kunt beoordelen. Het is zoals Achab zei toen hij werd aangevallen door de Syrische koning Benhadad. Koning Benhadad zei:

Daarop stuurde Benhadad hem een bode en zei: De goden mogen zó en nog erger met mij doen, als het stof van Samaria genoeg zal zijn voor de holten van de handen van al het volk dat mijn voetstappen volgt!

1 KONINGEN 20:10

Achab zei:

Maar de koning van Israël antwoordde en zei: Spreek tot hem: Wie zijn wapens aangordt, moet zich niet beroemen als iemand die ze aflegt.

1 KONINGEN 20:11

Dat wil zeggen: je moet de huid niet verkopen voordat de beer geschoten is. Je kunt dingen beter beoordelen als ze afgelopen zijn en je erop terugkijkt, dan aan het begin proberen te bedenken en te raden wat er zal gebeuren.

19

Verlangen naar de goede oude tijd

Wees niet te snel geërgerd in uw geest, want ergernis rust in de boezem van dwazen. Zeg niet: Hoe komt het dat de dagen van vroeger beter waren dan deze? Want niet uit wijsheid zou u dat vragen.

PREDIKER 7:9-10

Waarom waren de vroegere dagen beter dan deze? Ik denk dat hij bedoelt: besteed je tijd niet aan het ophalen van herinneringen aan dingen uit het verleden die niet kunnen terugkomen. Er zijn momenten waarop we ons moeten afvragen: waarom waren de dagen van vroeger beter dan deze? We hebben hier een verkeerde afslag genomen. Het was beter voordat we die verkeerde afslag namen. Misschien moeten we op onze schreden terugkeren en weer gaan doen wat we deden toen het beter ging. Want door onze keuzes hebben we ervoor gezorgd dat het minder goed ging. Soms was onze jeugd een betere tijd omdat we betere dingen deden en wijzere keuzes maakten. Sindsdien hebben we domme of slechte dingen gedaan, en nu zeggen we: hoe komt het dat het vroeger beter was dan nu? Soms kan dat een goede vraag zijn.

Maar waarschijnlijk denkt hij aan een situatie waarin het leven gewoon is gelopen zoals het gelopen is. Je kunt terugkijken naar vroeger, en op je sterfbed is het laatste woord dat bij je opkomt 'Rosebud'. Want er was een vroegere, eenvoudigere, onschuldigere tijd die je graag zou terughalen, maar dat kun je niet. Soms kijken we zelfs terug op onze kindertijd en zeggen we: 'De wereld was toen een betere plek.' Misschien was dat zo, maar misschien ook niet. Dit zijn tenslotte de dagen waarop mensen ooit zullen terugkijken en zeggen: 'Dat was de goede oude tijd.' Wij vinden ze niet zo goed. Wij denken dat de dagen daarvoor de goede oude tijd waren. Maar toen dachten we dat niet. Toen zeiden onze ouders: 'Waarom is het niet meer zoals toen wij kinderen waren? Toen was het zoveel beter.'

Alleen maar herinneringen ophalen aan een verloren verleden dat je niet kunt terughalen, is niet vruchtbaar. Je kunt beter zeggen: 'Als de vroegere dagen beter waren dan deze, laten we deze dagen dan beter maken. Laten we proberen ze te verbeteren.' Dat is wijzer dan maar te zitten jammeren over hoeveel er uit het verleden verloren is gegaan. Vaak was het toen niet zo goed als we het ons in onze sentimentele herinneringen voorstellen.

20

Wijsheid en Gods voorspoed en tegenspoed

Wijsheid is goed met een erfelijk bezit: een voordeel voor hen die de zon zien.

PREDIKER 7:11

Degenen die in leven zijn.

Immers, wijsheid biedt schaduw en geld biedt schaduw. Het voordeel van kennis is echter dat wijsheid haar bezitters het leven geeft.

PREDIKER 7:12

Dat zegt hij hier, hoewel hij elders min of meer het tegenovergestelde zegt, omdat hij in dit boek niet altijd consequent denkt.

Bezie het werk van God, want wie kan rechtmaken wat Hij krom gemaakt heeft? Geniet op de dag van voorspoed van het goede, maar bedenk op de dag van tegenspoed dat God zowel de ene als de andere gemaakt heeft, zodat de mens niet kan doorgronden iets wat na hem zijn zal.

PREDIKER 7:13-14

Dat klinkt een beetje als Job. God heeft de tijden van voorspoed gemaakt. Hij heeft ook de dagen van tegenspoed gemaakt. God heeft ze allebei gemaakt. Maar God heeft die wisseling van omstandigheden gemaakt zodat we niet kunnen voorzien wat de toekomst brengt. We kunnen eigenlijk geen voorspellingen doen.

In plaats daarvan zou u moeten zeggen: Als de Heere wil en wij leven, dan zullen wij dit of dat doen.

JAKOBUS 4:15

zei Jakobus.

En nu dan u die zegt: Wij zullen vandaag of morgen naar die en die stad reizen, en daar een jaar doorbrengen en handeldrijven en winst maken,

JAKOBUS 4:13

Hij zegt:

u, die niet weet wat er morgen gebeuren zal, want hoe is uw leven? Het is immers een damp, die voor een korte tijd verschijnt en daarna verdwijnt.

JAKOBUS 4:14

God brengt tijden van voorspoed. Hij brengt tijden van tegenspoed. Je weet nooit welke van de twee hierna komt. Dus je kunt eigenlijk niet voorzien of zeggen wat er hierna zal gebeuren.

21

Rechtvaardigheid garandeert geen lang leven

Dit alles heb ik gezien in mijn vluchtige dagen: er is een rechtvaardige die omkomt in zijn rechtvaardigheid, en er is een goddeloze die bij al zijn slechtheid zijn dagen verlengt.

PREDIKER 7:15

Dat is iets wat hij in Spreuken zou hebben ontkend. Maar het is de werkelijkheid. In Spreuken zei hij altijd: als je rechtvaardig bent, zal dat je dagen verlengen. Als je goddeloos bent, zul je je leven verkorten. In algemene zin gaat dat in veel gevallen op. Het is zeker een goede regel om naar te handelen, maar het is geen garantie.

Het is geen belofte. Het is eigenlijk een waarneming dat dit vaak het geval is. Maar nu heeft hij meer waargenomen. Hij zegt: 'Ik heb soms daadwerkelijk het tegenovergestelde gezien.'

Wees niet al te rechtvaardig en acht uzelf niet bovenmate wijs.
Waarom zou u uzelf verwoesten?

PREDIKER 7:16

Waarom zou je je uitsloven om al te goed te zijn? Dit is niet per se goede raad. We moeten zo rechtvaardig en zo heilig zijn als we maar kunnen.

Maar zoals Hij Die u geroepen heeft, heilig is, word zo ook zelf heilig in heel uw levenswandel, want er staat geschreven: Wees heilig, want Ik ben heilig.

1 PETRUS 1:15-16

zei Petrus in 1 Petrus hoofdstuk 1, vers 15 en 16. Maar Salomo dacht gewoon: 'Waarom zou ik zo hard mijn best doen om rechtvaardig te zijn, terwijl ik rechtvaardige mensen rechtvaardig heb zien sterven?' Dat is trouwens een goede manier om te sterven. Dat is een veel betere manier om te sterven: rechtvaardig sterven in plaats van goddeloos. Het is waar dat een goddeloze zijn leven kan verlengen, maar hij sterft nog steeds. Als hij goddeloos sterft, zou hij gelukkiger zijn geweest als hij rechtvaardig was gestorven, en misschien eerder was gestorven.

Wees niet al te goddeloos en wees niet al te dwaas. Waarom zou u sterven vóór uw tijd?

PREDIKER 7:17

Dat klinkt bijna in tegenspraak met wat hij een paar verzen eerder zei.

Het is goed dat u aan het ene vasthoudt en daarbij uw hand niet van het andere aftrekt. Immers wie God vreest, ontkomt aan dit alles.

PREDIKER 7:18

Waarom allemaal ontkomen? Ik weet het niet, misschien aan uitersten.

22

Wijsheid, zonde en omgaan met kritiek

De wijsheid maakt de wijze sterker dan tien machthebbers die in de stad zijn.

PREDIKER 7:19

In Spreuken staat een spreuk die zegt:

Een wijze beklimt een stad van helden en haalt de vesting waarop men vertrouwt, neer.

SPREUKEN 21:22

Een man met wijsheid kan, met andere woorden, iemand verslaan die alleen maar kracht heeft. Lichamelijke kracht biedt bescherming, maar geen bescherming tegen iemand die slimmer en wijs is.

Voorzeker, er is geen mens rechtvaardig op de aarde, die goeddoet en niet zondigt.

PREDIKER 7:20

Er zijn eigenlijk wel zulke mensen geweest. Geen mensen die nooit gezondigd hebben, maar mensen die het goede doen in plaats van te zondigen. Van Job wordt gezegd dat hij een man was die God vreesde en het kwaad meed, een onberispelijk man. De ouders van Johannes de Doper worden ook zo beschreven. Er staat dat zij onberispelijk waren in het onderhouden van de wet van Mozes. Het waren geen mensen die nooit een zonde hadden begaan, maar ze leidden een rechtvaardig leven. Ze leidden een leven dat geen leven van zonde was. Misschien kent Salomo niemand die zo is.

Zet ook uw hart niet op alle woorden die men spreekt, opdat u niet hoort dat uw knecht u vervloekt.

PREDIKER 7:21

Zelfs je knecht zou je kunnen vervloeken. Hij behoort tot een lagere maatschappelijke klasse, en het is heel beledigend wanneer iemand die jij als je mindere beschouwt, zich boven je verheft en je beledigt. Trek het je niet allemaal aan. Neem niet alles zo ernstig. Misschien hoor je dingen waaraan je je zou ergeren, maar niet alles wat mensen zeggen is het waard om je zorgen over te maken of over na te denken.

Want uw hart heeft ook vele keren erkend dat ook u anderen hebt vervloekt.

PREDIKER 7:22

Dus als je anderen hebt vervloekt, wees dan niet verbaasd dat anderen jou zullen vervloeken. Maak je er gewoon geen zorgen over. Trek het je niet aan.

23

Salomo's teleurstelling in vrouwen en mensen

Dit alles heb ik met wijsheid beproefd. Ik zei: Ik wil wijs worden, maar de wijsheid bleef ver bij mij vandaan. Veraf is dat wat gebeurd is. Het zit heel diep: wie kan het terug vinden? Ik kwam ertoe, ook met mijn hart, om te kennen en na te speuren, wijsheid te zoeken en tot een slotsom te komen, om in te zien dat goddeloosheid dwaas en dwaasheid onverstand is. Ik vond iets wat bitterder is dan de dood: de vrouw die een vangnet is. Haar hart is een sleepnet, haar handen zijn boeien. Wie goed is voor het aangezicht van God, zal aan haar ontkomen, maar een zondaar wordt door haar gevangen.

PREDIKER 7:23-26

Deze vrouw wordt natuurlijk uitvoerig beschreven in een aantal gedeelten van Spreuken. Zij is een verleidster en ze voert een man naar zijn ondergang. De man die God vreest, zal aan haar ontkomen. In Spreuken staat dat de man van wie God een afschuw heeft, door haar gevangen zal worden. Dezelfde gedachte, maar dan omgekeerd.

Zie, dit heb ik gevonden, zegt Prediker, het ene bij het andere, om tot een slotsom te komen, die ik nog altijd zoek, maar niet heb gevonden. Eén man onder duizend heb ik gevonden. Een vrouw onder die allen heb ik echter niet gevonden.

PREDIKER 7:27-28

Dat is niet echt een volledige gedachte, en hij laat iets belangrijks onuitgesproken. Hij zegt:

Ik vond één man op de duizend en geen enkele vrouw op de duizend.

Wacht eens even. Wat heeft hij onder hen gevonden? Dat zegt hij niet. Als je duizend vrouwen kent, heb je natuurlijk duizend vrouwen gevonden. Als je duizend mannen kent, heb je duizend mannen gevonden. Maar hij zegt:

Ik vond maar één man op de duizend.

Eén man die wat? En daar geeft hij geen antwoord op. Die informatie geeft hij niet.

Misschien bedoelt hij een goede man, een betrouwbare man, misschien een wijze man. Wat het ook is, hij zegt:

Wat ik in mensen zoek, vind ik niet zo vaak. Misschien bij één man op de duizend. Volgens mij heb ik het nog niet bij een vrouw gevonden.

En hij had duizend vrouwen gehad. Hij had zevenhonderd echtgenotes en driehonderd bijvrouwen. Dat is samen duizend. En hij zegt:

Tussen al die vrouwen heb ik er niet één gevonden.

Dit is Salomo's ervaring. Ik zou zeggen dat ik meer dan één goede man onder duizend heb gevonden, en in mijn leven zeker meer dan één goede vrouw onder de duizend of meer die ik misschien als kennissen heb. Maar Salomo ging niet noodzakelijkerwijs met de meest rechtvaardige mensen om. Hij was een rijke man. Mensen waren altijd op zijn geld uit. Mensen probeerden voortdurend bij hem in het gevele te komen, om er voordeel uit te halen omdat hij de koning was. Hij had waarschijnlijk geen trouwe vrienden op wie hij echt kon rekenen.

Zelfs de vrouwen in zijn leven stelden hem teleur. We moeten aannemen dat ook de Sulamitische vrouw, over wie hij Hooglied schreef, tot die vrouwen behoorde. En hij zei:

die ik nog altijd zoek, maar niet heb gevonden. Eén man onder duizend heb ik gevonden. Een vrouw onder die allen heb ik echter niet gevonden.

PREDIKER 7:28

of:

‘Ik heb niets gevonden wat me aanspreekt’ — iets van wat hij in mensen zoekt. Hij hield van haar toen hij haar het hof maakte, en misschien toen hij pas met haar getrouwd was, zoals Hooglied vertelt. Maar op zijn oude dag is hij blijkbaar cynischer over alle vrouwen. Hij heeft er zelfs niet één gevonden. Je zou denken dat hij haar zou meetellen als hij nog steeds hetzelfde voor haar voelde.

Alleen, zie, dit heb ik gevonden: dat God de mens oprecht gemaakt heeft, maar zij hebben vele uitvluchten gezocht.

PREDIKER 7:29

Ik moet bekennen dat ik niet weet of ‘zij’ mannelijk of vrouwelijk is. Dat zou verschil maken. Want als het mannelijk is, zou het betekenen dat God mannen oprecht heeft gemaakt, maar dat zij, mannen die oprecht gemaakt waren, zichzelf verdorven hebben met allerlei plannen die ze hebben bedacht. Of als ‘zij’ vrouwelijk is, dan zegt hij:

God heeft de mens eerlijk en oprecht gemaakt, maar die vrouwen hebben allerlei plannetjes bedacht.

Hij heeft het in deze context over vrouwen die als strikken zijn en dat soort dingen, en hij zegt eigenlijk dat er geen goede vrouwen zijn. Dus ik zou willen weten of ‘zij’ mannelijk of vrouwelijk is. Als ik het had opgezocht, wat ik zelf heb nagelaten, zou ik het je kunnen vertellen. Misschien kun je het opzoeken.

Maar hoe dan ook, hij zegt in wezen dat God mensen oprecht heeft gemaakt, maar dat ze verdorven zijn geraakt. Ofwel zegt hij dat mannen zichzelf hebben verdorven, ofwel dat vrouwen mannen hebben verdorven. Maar in elk geval zijn ze niet meer zoals ze waren. Ze waren ooit oprecht, maar nu niet meer.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Spreuken 9:10
- Richteren 11:30-31

- 1 Samuel 1:11
- Mattheüs 23:16
- Mattheüs 23:18
- Mattheüs 5:34
- Mattheüs 5:34-35
- Mattheüs 5:36
- Hebreëën 6:13-14
- Hebreëën 6:13
- Prediker 4:17
- Prediker 5:1-6
- Psalmen 15:1-4
- Psalmen 15:1
- Psalmen 15:4
- Prediker 5:3-4
- Prediker 5:1-2
- Prediker 5:7-8
- Prediker 5:9
- Prediker 5:10
- Prediker 5:11
- Prediker 5:12
- Prediker 5:13-14
- 1 Timotheüs 6:7
- Handelingen 20:35
- 1 Timotheüs 6:17
- Prediker 5:14-15
- Lukas 12:17
- Lukas 12:18-19
- Prediker 5:15
- Prediker 5:16
- Prediker 5:17
- Prediker 5:18-19
- Prediker 6:1-2
- Prediker 6:3
- Prediker 6:4

- Prediker 6:5
- Prediker 6:6
- Job 2:10
- Prediker 6:5-6
- Prediker 6:7
- Prediker 6:8-9
- Prediker 6:9-11
- Prediker 6:12
- Prediker 7:1
- Prediker 7:2
- Prediker 7:3
- 2 Korinthe 7:10
- Prediker 7:4
- Prediker 7:5-6
- Lukas 6:25
- Prediker 7:7-8
- 1 Koningen 20:10
- 1 Koningen 20:11
- Prediker 7:9-10
- Prediker 7:11
- Prediker 7:12
- Prediker 7:13-14
- Jakobus 4:15
- Jakobus 4:13
- Jakobus 4:14
- Prediker 7:15
- Prediker 7:16
- 1 Petrus 1:15-16
- Prediker 7:17
- Prediker 7:18
- Prediker 7:19
- Spreuken 21:22
- Prediker 7:20
- Prediker 7:21

- Prediker 7:22
- Prediker 7:23-26
- Prediker 7:27-28
- Prediker 7:28
- Prediker 7:29

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.